

Numărul 7. Oradea-mare 17 febr. (2 mart.) 1902. Anul XXXVIII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Erotica lui Eminescu și a lui Coșbuc.*

Uneică Eminescu nu a fost pesimist în înțelesul adevărat al cuvântului, ne putem convinge din minunatele-i versuri de iubire.

Un pesimist consequent ar privi cel mult de sus femeia cu un zimbet de dispreț, cum face Schopenhauer, bună-oară.

Eminescu înse idealizează femeia, o ridică pe un pedestal de idol asemănându-o în „Vinere și Madonă” cu Madona lui Rafael. — De și poesia aceasta e scrisă la 1870 — de și în o epocă, când talentul lui Eminescu era încă în stadiu de evoluare, — totuș e caracteristică pentru marea dragoste pentru femeie, pe care poetul a cântat-o așa de admirabil în creațiile de mai târziu.

După ce își ridicase iubita așa de sus în elanul dragostei ideale, de-odată se vede amăgit și atunci izbucnește cu amărăciune :

O, cum Rafael creat-a pe Madona-Dumnezeu,
Cu diadema-i de stele, cu surisul blând vergin,
Eu făcut-am zeitate dintr'o palidă femeie
Cu inimă stearpă, rece și cu suflet de venin.

Și cum poetul își descarcă mânia sa, izbucnește de-odată în lacrimi. Cu aceasta e desarmat cu deservire :

Plângi copilă ? C'o privire umedă și rugătoare
Poți din nou zdrobi și frânge apostol' inima mea!

E de ajuns o privire lacrimoasă și mânia poetului se spulberă ; recunoaște că a fost esagerat și nedrept, uită totul și o roagă de iertare.

Suflete! de-ai fi chiar demon, tu ești sfântă prin iubire
Și ador pe acest demon, cu ochi mari, cu părul blond.

* Eșcerpt din studiul comparativ „Eminescu-Coșbuc”.

Dintre toate poeziile erotice ale lui Eminescu, cea mai senină e, fără îndoială „Călin”.

Acesta din motivul, că numita poezie nu e decât o poveste — în consecință aparține genului epic — neavând a face cu subiectivismul poetului, care și în poeziile erotice iese la iveală ca un ușor zimbet de neîncredere.

Cine nu va îndrăgi pe frumoasa fată de împărat, când va auzi-o vorbindu-și îndrăgita de sine însaș ca Narcis :

Vis frumos avut-am noaptea: a venit un sburător,
Și stringându-l tare 'n brațe eră gata să-l omor.
Și de-accea, când me caut în părilete de-oglinzi,
Singularică 'n cămeșută brațe albe eă intind,
Și me 'mbrac în părul galbin, ca în straî ușor țesul,
Și zărind rotundu-mi umăr, mai că-mi vine să-l sărut.
Și atunci de sfieciune-mi iase sângele 'n obraz —
Cum nu vine sburătorul, ea la pieptul lui să cad?
Dacă boiul mi-l înmădiu, dacă ochii mei imi plac,
E temeul, că aceste fericit pe el il fac,
Și mi-s dragă mie însa-mi pentru că-i sunt dragă lui —
Gură tu! învață minte, nu ne spune nimăru,
Nici chiar lui...

Involuntar ne vine în minte frumoșica lui Coșbuc din „La oglindă”. Și ea visează numai dragostea, căci de cunoscut nu o cunoaște, și ea poartă teamă să nu o vadă cineva cum se desmieardă pe sine însaș cu vorbe, și ea se îndrăgește de sine însaș :

Uite, ce bujor de fată!
Stai să te sarut odată!

Și ea așteaptă „să o prindă ficiorii dragă”.
Frumoasa lui Eminescu admirându-se în oglindă, o spune fără inconștur ; iar frumoșica lui Coșbuc, de și e prea convinsă de frumșeta ei, totuș o spune numai indirect.

Uite, zeu acum iaŭ sama
Că-mi stă bine 'n cap năframa
Și ce fată frumoșică
Are mama.

Și e frumos de la frumoșica lui Coșbuc, că ea nu se laudă de-adreptul. Ori cum, ea e numai fată de țeran și nu i-ar șede bine cuvintele de laudă, ce atât de potrivite le aflăm în gura fetei de împărat din versurile lui Eminescu.

Poesiile erotice subiectiviste poartă nota melancoliei, uneori mai pronunțată („Mortua est“, „Despărțire“ etc.) alte ori mai ușoară („De câte ori iubită“, „Din valurile vremii“, „S'a dus amorul“.)

În erotica lui Eminescu vedem lupta poetului cu filosoful. Acești doi dușmani neîmpăcați reușese a eși la suprafață, când unul, când celalalt.

În „Noaptea“ avem poetul singur, îndușosat de desmierdările iubitei, rugând-o să-l desmierde într'una, să nu-l rămână timp de a se desmeteci din acest vis de dragoste :

O! desmierdă pân-ce fruntea-mi este netedă și lină,
O desmierdă pân' ești jună, ca lumina cea din soare--

Cui nu-î vor veni în minte admirabilele versuri din Freiligrath :

„O lieb so lang du lieben kannst“ ?

În „Inger și Demon“ am avut ocazie să vedem lupta poetului cu filosoful și am văzut, cum acesta din urmă a fost învins de o singură privire „umedă și rugătoare“.

Celea mai frumoasă dintre poeziile, în cari poetul pare a fi uitat cu desevășire pe filosof sunt „Despărțire“, „De câte-ori iubită“ și sonetul „Când ănsuș glasul gândurilor tace“.

În cea dintâi poetul nu cere iubitei la despărțire, decât să-l uite.

Că te-am iubit atâta putea-vei tu să ierți ?

Singur și părăsit să moară în străini și când va fi pe catafalca

...aș vrea ca unul venind de mine-aproape
Să-mi spue al teŭ nume pe 'nchisele pleoape;
Apoi de vor, m'arunce în margine de drum,
Tot imi va fi mai bine ca 'n ceasul de acum.

Ce adâncă mâhnire a trebuit să-î fi pricinuit iubita, dacă poetul își cere o moarte așa de grozavă, numai să scape de chinurile dragostei. Și pentru aceasta adâncă mâhnire, el nu are nici un cuvânt de amărăciune la adresa ei. Din potrivă, îi doare, că atunci când el nu va mai fi, ea să se bucure și pentru mai departe de frumșea și de tinerețea ei.

„Ci tu rămâi în floare ca luna lui april,
„Cu ochii mari și umeși, cu zimbet de copil;
„Din cât ești de copilă să 'ntineresci mereu,
„Să nu me știi pe mine, cum nu m'oi ști nici eu“.

Se poate o mai frumoasă dorință pentru o femeie iubitoare de viață ?

În „De câte-ori iubită“ poetul și iubita lui fac parte din un pâl de paseri, ce zboară peste oceanul de ghiță. Iubita — părechea lui — trece în-

inte pierdându-se în zarea dimineții, el singur rămâne în urmă plutind abia cu aripi ostenite. Și paserea părăsită

Aruncă pe-a ei urmă, priviri suferitoare,
Nici reŭ nu-î pare-acuma, nici bine nu — ea moare
Visându-se 'ntr'o clipă cu anii înapoi.

În fond e acelaș tablou de mai înainte.

Iubita trece înainte cu un pâl întreg de paseri; poetul rămâne în urmă și nici de asta dată nu-î dă prin minte să o blasteme, sau să-î facă reproșuri. Cât sentiment, câtă resignare a condensat poetul în acest singur vers :

„Nici reŭ nu-î pare-acuma, nici bine nu — ea moare!

Îar cât pentru sonetul amintit, ne mărginim a reproduce cele doue strofe din urmă :

Cobori încet-- aproape, mai aproape,
Te pleacă iar zimbând peste-a mea față,
A ta iubire c'un suspin arat-o,

Cu geana ta m'atinge pe pleoape,
Să simt florii stringerii în brate,
Pe veci pierdute, vecinic adorato!

Eminescu eră jalus în dragoste. Iată cum izbucnește sentimentul de jalusie în satira a patra :

Ce ? Când Iuna se strecură printre nouri, prin pustii,
Tu cu lumea ta de gânduri după ea să le ații ?
Să aluneci pe poșul de pe ulițele ninse,
Să privești prin luciș geamuri la luminile aprinse,
Și s'o vești încungurată de un roi de perde-vară,
Cum zimbește tuturora cu gândirea ei ușoară,
S'auzi zornetul de pinteŭ și foșnirile de roclii,
Pe când ei succesc musteața, iară ele fac cu ochii ?
Când încheie o privire amoroasele 'ntelegeri,
Cu ridicula-ți simțire tu la poarta ei să degeri ?

De la creșcet la picioare s'o admiră și s'o desmierdi
Ca pe-o marmoră de Paros, sau o pânză de Corregio
Când ea-î rece și cochetă ? Ești ridicul, înțelege-o.

Alături de aceste versuri de amărăciune, putem pune și puternicele versuri din „Dalila“ pentru ca să adevărim ce spuneam mai sus, că în lupta poetului cu filosoful, și acesta din urmă iese în relief destul de pronunțat.

Iată bună-oară câteva șire din „Dalila“ :

Tinere, ce plin de visuri urmărești vre-o femeie,
Pe când luna, scut de aur, atrălucește prin alee
Și pătează umbra verde cu misterioase dungii,
Nu uită, că doamna are minte scurtă, haine lungi.

Nu 'ntelegi tu din a ei căutătură,
Că deprindere, grimasă este zimbetul pe gură,
Că întreaga-î frumusețe e în lume de prisos ?...

Când vești piatra ce nu simte nici durerea și nici mila.
De ai inimă și minte, ferii în lături: e Dalila!

(Va urmă.)

Al. Ciura.

C â t e f e t e.

*Câte fete sînt la noi,
Tot fete frumoase,
Toate-asteaptă să le cer,
Veđi, dar nu se poate.*

*Aşii toate sînt a mele,
Şi le pot avea,
Dar de me-'nsor am numai una,
Şi poate nici pe ea.*

Silviu Blăjan.

T r u d i Ț i.

(Fine.)

II

Ştegribulit, cu gulerul ridicat, cu căciula 'ndesată peste urechi, mergeam prin vifor, încet, cu mersul îngăimat al omului care n'are nici o Țintă. Ca un clopot imi resunaŃu acum unele cuvinte rostite de ea, și gânduri triste, sfășietor de triste, deșteptau în mine! Va să zică, nu eram eu omul pe care-l visase... Și ce fericit ne credeam, în ce dulce amăgire trăiam până mai adinioarea! Mi-aduceam aminte de vremea când eram logodiți. Eră așa de blândă, și ochii ei mari și sficioși spuneau așa frumoase lucruri, că ceasuri întregi stam fără să ne vorbim. Doar ne țineam de mână, și ne uitam cu drag unul la altul. Și cum stam așa, mână ei albă, plapândă, călduță, imi făcea uneori impresia că-i o păsărică drăgălașă care doarme, și par' că-mi eră milă s'o string și teamă să n'o deștept. Tăcerea ce ne 'mpresură eră plină de gândurile noastre, pētrunsă de misterioasa apropiere și contopire a sufletelor noastre. O iubiam, o iubiam cu acea neliniște ascunsă, cu acea frică neînțeleasă pe care Ți-o dau unele bucurii mari și neașteptate. Mereu me întrebam: Oare voiŃu Ńei eu s'o fac destul de fericit? VoiŃu putea eu înțelege sufletul acesta delicat, viața aceasta sfântă care mi se încredințează și care va fi de azi înainte floarea, farmecul, lumina vieții mele? Imi ziceam, privind-o: De-acii încolo am pentru ce să trăiesc. Toată grija, toată puterea mea de muncă, speranțele, gândurile mele de fiecare clipă, o singură Țintă or să aibă: s'o fac fericit; s'o fac să vadă în mine un om cu totul deosebit de ceilalți, și pururea altul... Pururea altul! Oare ce-o fi crezēnd ea în vremea asta de mine, de plecarea mea?... Ce-o fi făcēnd, ce-o fi gândind, sārăcuța, singurā?... Și me întorsei repede, ca și cum, în bocetul viforului, i-aș fi audit glasul chiamāndu-me. Nu mai eră lumină la nici o fereastră. Am intrat încetisor, am tras un chibrit; aș-mi tremurā mână, că de-abii am putut s'aprind lumina. M'am apropiat cu frică de patul ei. Dormiā. Am stat, ș-am privit-o lung. Ce dragă-mi eră! Imi parea așa de reu c'am superat-o. Voiam să-i cer iertare, și nu-mi veniā s'o deștept, dormiā așa frumos, cu obrăjoru 'n palma stângă! Din când în când suspinā prin somn, ca un copil certat, care-a adormit plāngēnd. Am ingenunchiat și, sārutāndu-i dreapta întinsă pe plapomā,

șoptii umilit, rugător: „Iartă-me!“ Un suris îi apărū pe buze, o clipă 'ntredeschise ochii și c'un gest somnoros imi mângăe fața cu mânăuța ei caldă și moale: „Ce rece ești!“ Ș-adormi din nou.

A doua zi eră sērbătoare, am stat acasă toată ziua. Ciudat, glumele noastre, vorbele noastre de alintare nu mai aveau rēsunetul, înțelesul, farmecul de mai înainte: pāreau vechi, silite, străine de noi. Eră ca un fel de jenă, de neliniște, de osteneală, care se resimții în gesturile, în tăcerea noastră. Nu ni-o spuneam, dar o înțelegeam fiecare greutatea asta ce se lāsă pe noi... Și ceasurile treceau din ce în ce mai încet. — Înțelegi tu sentimentul acesta de înstrăinare sufletească, de stingere lentă, misterioasă, a unei iubiri care-Ți umplea viața toată, și pe care-o credeai vecinică și indispensabilă, ca aerul și ca lumina soarelui!... Ședeam alături, vorbiam, — și vorbele noastre pāreau că vin de departe, ca printr'un zid care ne despărții. Nici mânăle noastre par că nu mai țineaŃu de noi, așa nu mai tresăriā nimic în noi la atingerea lor.

— Tu ești bolnavă... Nu veđi cum arđi?

Ț-am spus într'o zi îngrijat, cătând în ochii ei somnoroși, la fața ei aprinsă ca de friguri.

S'a uitat lung la mine, cu una din acele priviri cari nu ved. Apoi, deșteptāndu-se ca dintr'un vis, mi-a rēsuns zimbind:

— N'am nimic... Și-s foarte fericitā.

Eră atāta tristețā 'n vorbele ei, și 'n ochii ei atāta adāncime și 'ntunerie, că nu m'am mai putut ținea să n'o 'ntreb, să n'o implor să-mi spue tot ce are pe suflet, de și vedeam c'o inecă plānsul, de și se jurā că n'are nimic, că nu-mi ascunde nimic. Cāt am chinuit-o, sārăcuța, și cum se sbată sub întrebările mele ca un vinovat ce nu vrea să-și mărturisească fapta! O lāsam să plāngă, să se liniștească, și iar o luam la cercetat. Vedeam bine că e o taină la mijloc. Asta ne înstrăinā, asta eră zidul care ne despărții. Și toate mijloacele le întrebuițam, toate puterile mi le puneam ca să-l abat, și să me apropiu, să me lipesc iar de sufletul ei. Ți simțiam inima gata să se deschidă, pe buzele ei fluturaŃu cuvinte pe cari nu se putea hotări să le rostască, în ochii ei plānsi veniāu lumină rāpedi, scāpārātcare, și iar se retrāgeau, și iar se făcea noapte. Și n'am putut smulge o vorbă, n'am putut aflā nime în ziua aceea.

Când mi-a spus, eră prea târziu. Doctorii nu mai aveau nici o speranță. Eră de-o lună 'n pat, slabă, desfigurată, pierdută. Ședeam la căpetēiul ei, nāuc, aproape nebun, neșciind ce să cred, neșciind ce-a fost și ce-are să mai fie 'n urmă cu viața mea. De-odată tresării. Țși pusese mână-i rece, nādușitā, pe mână mea, — ochii ei mari, sticloși, me priviāu fix din orbitele lor adānci.

— Să nu fii trist... am fost fericitā, foarte fericitā cu tine... doi ani aproape. Ce de lucruri frumoase m'ai învățat tu în vremea asta!...

„Nu dormiam. Ședeam așa, cu ochii închiși. Te simțiam lângă mine, și-mi eră cald, aveam sentimentul că plutesc, imi parea bine că te simt aproape. Ce bun ești tu, și cāt te-am făcut să suferi! Fără să vreau te-am făcut să suferi. Veđi, aveai dreptate când spuneai că sūnt dintr'un neam ostent, sleit de puteri, osāndit să piară... Tu nici nu șcii cātă dreptate aveai. Tu nu șcii c'am avut un frate care s'a sinucis, o soră care-a murit idiotă, și

că un frate-al tatii e și astăzi închis într'o casă de nebuni. Și te mirai de mine că nu me entusiasmez de nimic. Pentru entusiasm se cere un suflet tinăr, sănătos, și noi eram toți bolnavi — trudiți și bătrâni de mică... Veți dar, că nu perdi lucrul mare.

Închise ochii, și remase puțin ca 'ntr'o ațipire de somn. Eă tăceam și-mi stăpânam bătăile inimii, de teamă par că să nu-i tulbur gândurile. Ea înțelese, și, ridicându-și pleoapele-i învinețite, imi mulțumi c'un zimbet.

— Acum, să-ți spun secretul... Știi, când ai plecat mâniș, atunci seara... am creșut întâi c'ai glumit, că te-ai ascuns, ca să veți ce-am să fac, ș-am stat, ș-am așteptat, așa în tăcere, un minut, doue, poate mai mult, poate nici atât. Imi eră cald, eram enervată, simțiam că me. 'năbuș. M'am sculat, m'am desfăcut la piept și, de necas, de reutate mai mult, decât de nevoia de a me răcori, m'am dus la fereaștră. am deschis-o ș-am stat în frig pân' am simțit pe gâtul gol, pe pieptul gol, ca un strat de ghiață. Ș-apoi m'am culcat, am adormit cu gândul copilăresc c'ai să me găsești moartă când ei veni. și are să-ți pară reu...

O încă tusea. Tot sângele, puținul sânge, ce-i mai rămăsese, îi năvăli 'n obraz. Și nu mai putu vorbi.

Noaptea, târziu, se deșteptă și, suflând greu, aruncă plapoma de pe ea c'un gest furios. — Strigă de câteva ori,

c'un glas care nu mai eră al ei, și nici omenesc nu mai eră: „Nu me lăsați să mor, nu vreați să mor, scăpați-me, fie-ve milă!“... Ochii, eșiți din orbite, priviași speriați în gol, brațele-i subțiri se mișcau în aer, închidând și deschidând pumnii, ca si cum căutau ceva de care să se agațe, apoi cădură 'n lung lovindu-se de șolduri. Un suspin adânc, de supremă ușurare, și... când îi pusei mâna pe față, simții răceala morții. — A, gura, gura aceea întredeschisă, cu buzele albe incremenite, o ved încă, o am de-apururi în minte, pe-atât de fioroasă 'n moarte

pe cât de fermecătoare eră 'n viață. Tu nu știi, nu știi ce va să zică să veți astfel gura pe care-ai sărutat-o odată, însetat, nebun de iubire, de cea din-tăi... de singura ta iubire.

A. Viahuță,

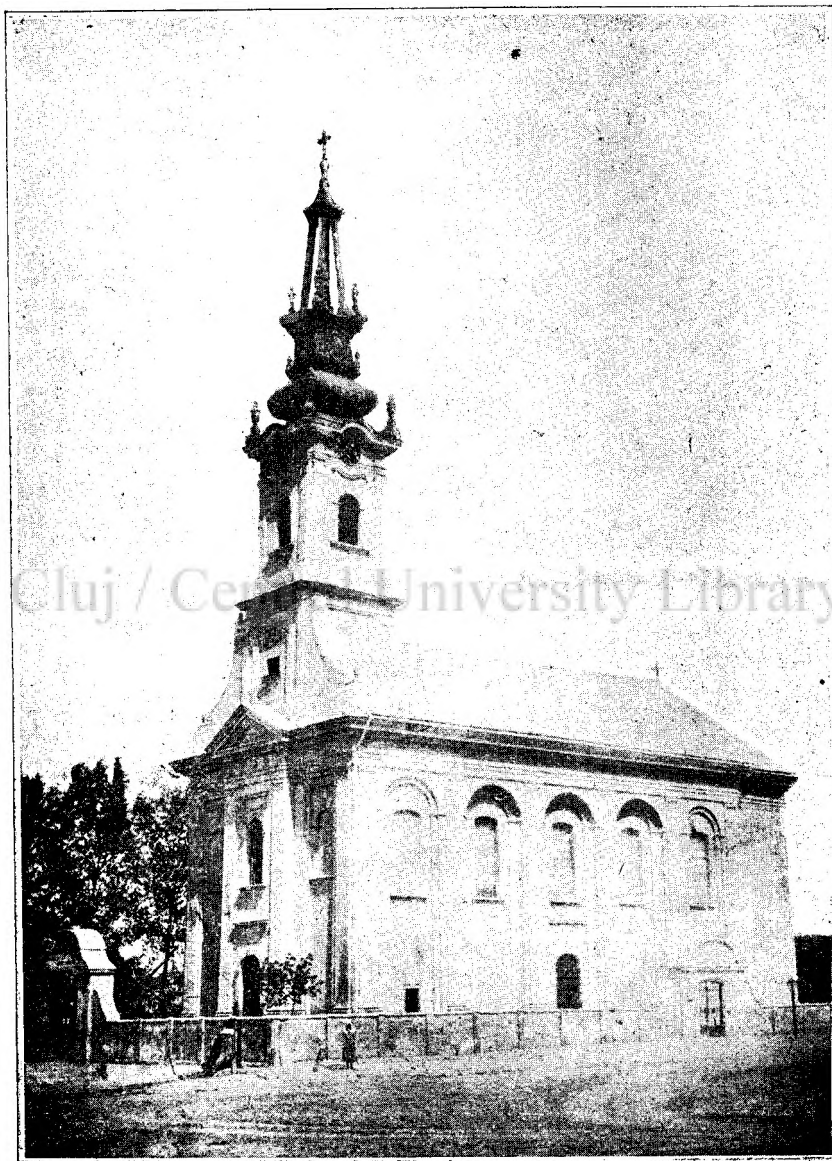

Raze de lună.

(Schiță.)

II

(Friduș și Nelli brodează.)

Biserica ort. or. română din Nădlac.

— Dacă l-ai fi întrebat odată: „Audi, Iulius, — ce-ți lipsește, — de ce ești așa de trist și îngândurat?“ — el nu ți-sr fi știut răspunde!

— Dar audi, Friduș, l-ai întrebat tu vreodată?

— Da... odată...

— Și ce ți-a răspuns?...

— Nimic!

— Cum...?

— A zimbet numai, și a privit mult în ochii mei, întrebător...

— Poate n'a înțeles întrebarea!?

— Ba da, Nelli dragă, — înse eu cred mai mult că el voia să-mi răspundă prin privire...

— Așa-a-a... Vorbiați și cu ochii?...

— Nu... nu... tu nu me înțelegi... ori eșpicii fals spusesele mele... nici vorbă, erambuni cunoscuți!

— Cum nu, — doar îți făcea curte!

— Adeca, — de ce să neg, — de altcum eră drăguț băiatul...

— Spuneai adineori că eră trist și tăcut!? Îți contrazicți, Friduș!?

— Ce-i drept, eră tăcut, — adeca nu tăcut, ei... prea serios. — De altcum eră destulă plăcere să privești în ochii lui negrii, — adânci... vișitorii... dulei...

— Așa! devii sentimentală! —

— Nu, dragă, — dar într'adever, pare că îl ved și acum.

— Unde v'ați cunoscut? ..

— Nici nu știu anume! — De odată ne-am pomenit că ne cunoașcem... Pe stradă? — la patinat? la teatru?... nici nu știu

sigur. Dar îl vedaam în toată ziua. Și, tu, Nelli! — Să-ți spun ceva! — Când l-am vădut odată, — serios îți spun, credeam că-î nebun puțin...

— Audi — audi...

— Da! — Eram în grădină singură. De-odată, aud la capătul grădinii, niște pași înceți cari se departă. Cine-î mai curios de toate, ea o fată de 15 ani? Am alergat la gard... Eră el, (șei tu cum umblă el pustiu pe câmp,) — și audi, — imi părea

asă de curios atunci... Stetea în loc îngândurat, și privia îndelung spre ruinele cetății de sub munți. — Gesticulă. — În fine a luat creionul și a scris ceva... de sigur poesii... Zimbiă îndurerat — cât imi eră milă de el...

— Și nu ai făcut nițel sgomot, să te observe? ... Ce... ?

— O!... nu! ... șei tu, — atunci eram prostituată...

— Dar totuși!? Audi Friduș, acum poți doar să-mi spui!?

— Adeca da, — să-ți spuiu drept; am deschis porțile, simulând că l-am vădut. — Dar el nu m'a observat. — Atunci am lovit mătare cu porțile și am eșit în câmp... si...

— Și...? — spune!

— Ce-î cu tine?

— Nimic, — nimic! — Dar me interesează mult, — șei tu, — aventurile...

— Și... ei, să spun dar. El m'a observat și a salutat confus. A cerut apoi scuse, dacă me conturbă. — Audi? el a cerut scuse! Apoi mi-a vorbit multe, — multe, nici nu șei ce, — despre seară, (da, eră pe înserate) despre ruini, — și altele, — nici nu mai șei, că nu l-am prea ascultat. Voiam să-mi vorbească despre alte cele... vorbiă așa frumos...

— Ei da; — tu Friduș, ai fi dorit să-ți

spună de noroc, — de dragoste, — complimente...

— Nu! — nu!... adeca totuși; — am vorbit așa de mult atunci împreună și... un singur cuvânt... nimic... nimic... imi eră și neces.

— Și?... Apoi v'ați despărțit?... Ori nu?...

— Da! — Târziu! — Întâia stea, luceafărul, ieșise pe cer. Atunci am zis că me ceartă mama, — trebuie să merg...

— Și el te-a rugat să mai rămâi? Ori că ve mai întâlneți?

— Nu! — nu mi-a zis nimic! Abiă mi-a întins mâna și a și plecat.

— Audi...!

— Da. Imi eră și neces...

— Cum nu?!

— Trebuia să te sărute cel puțin, — la despărțire! Nu?

— Adeca da, — da, — adeca nu tocmai, — inse...

— Și v'ați mai întâlnit apoi?

— Nu! —

Mult timp nu! Odată am jucat teatru împreună... Atunci așa se purtă față de mine, — că părea amorisat în mine.

— Ți-a spus-o?

— Nu, — nu mi-a spus-o, — dar odată mi-a strins mâna și me privia mult.

— Și tu?...

— Eū mi-am tras iute mâna.

— De ce așa iute?...

— Șei, — ca să mi-o stringă alt' dată mai tare!...

— A naibii...

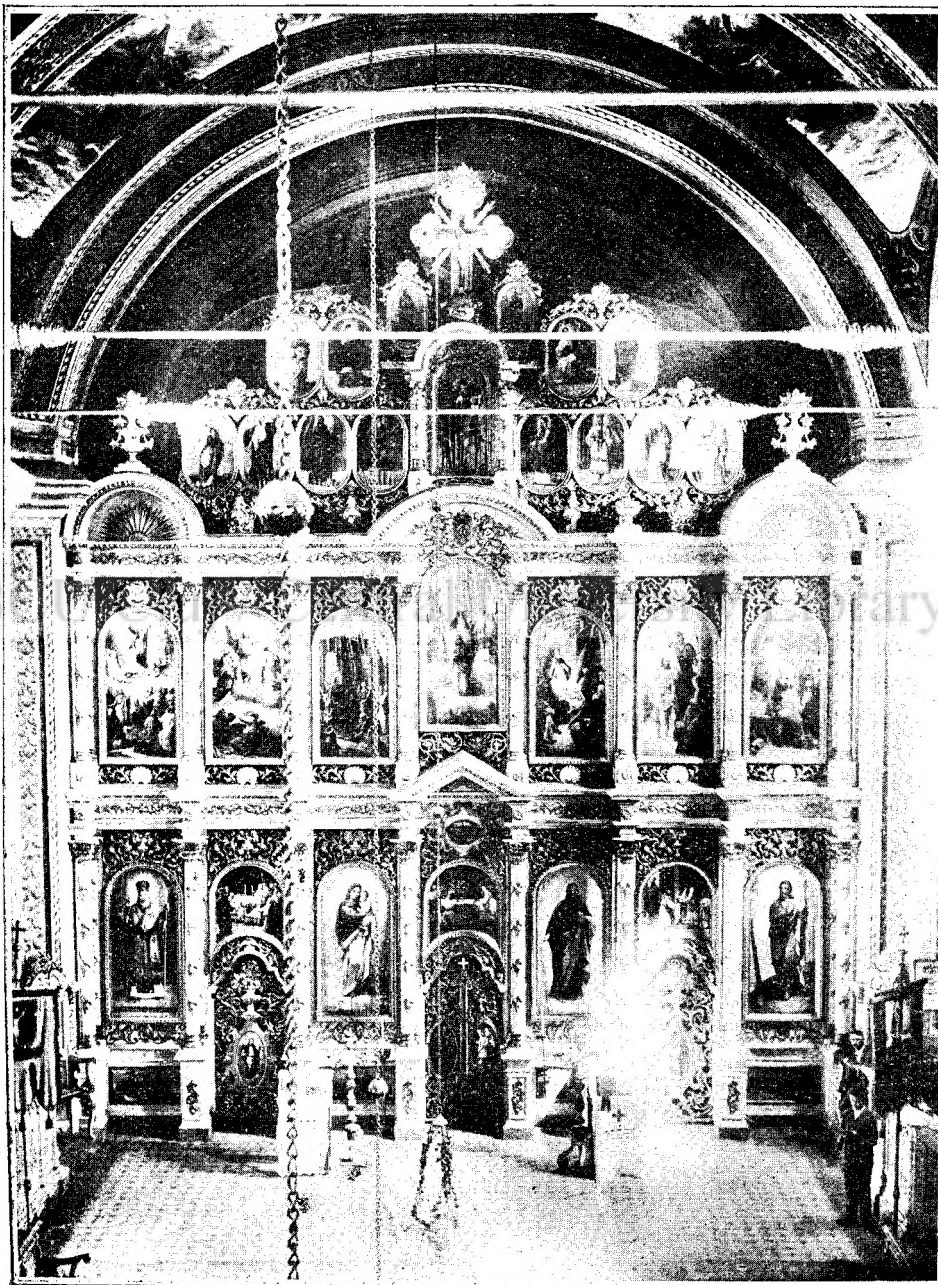
— Apoi a tre-

cut și carnavalul. Adeca nu, — am jucat piesa, și când s'a finit... cugetă! — ne-am certat.

— Audi?! de ce? —

— Adeca să-ți spun, Nelli! — Nici cū nu șei, cum. — Eram caprițioasă. — El mi-a cerut un vals, și eū l-am refuzat! — El nervos, mi-a zis ceva, — așa ceva cam ca „gâscă“, — și n'a mai jucat cu mine...

— Și mult a ținut mânia? —

Iconostasul bisericei din Nădlac.

— Nu! — Pe mine me muștră ceva. — Am fost prea rea! — La patinat apoi... ne-am împăcat. — Așă imi părea de bine, rideam, săriam, și el eră așă de bun. Ca semn de împăcare, patinam împreună după amiază întreagă... tot împreună...

— Atunci, — de și nu ne-o spuneam, totuș... atunci totuș pare că eram amorisați... Me strîngea mereu de mîni și imi privia în ochi, — adânc, adânc, — până în suflet, — par că ar fi voit să-mi zică: „Tu, — Friduș, — mor de dragul tei!”

— Ei, — și tu nu ți-ai mai retras mîna? — Ce? —

— Nu...u! —

— Ei și? — Ce-a mai fost? —

— Nimic!... Ghița s'a topit, — n'am mai patinat mai mult, nu mai conveniam — —

— Pe stradă nu te petrecea? — —

— Odată!... Ba, mai de multeori, — dar nu vorbiam mai nimic.

— Și totuș... de ce tînuiești?

— Da, — odată. Eră seară, — pe inserat. — Erău stele pe cer, și luna atunci răsăria. M'a întîlnit și m'a petrecut până la poartă... și...

— Și...? — De ce taci?... —

— Mai departe nu mai știu...

— Spune Friduș, — spune, — te rog...!

— Auđi dar...! A fost întei și pe urmă... El mi-a prins mîna... eu am lăsat să mi-o sărute... apoi mi-a zis... așă frumos mi-a zis... cea ce așă de mult așteptam...: „Friduș, mor de dragul tei”, — apoi nu știu ce-a mai zis... mi-a cuprins talia și... (auđi obraznicul, m'a sărutat pe frunte... Adeva... nu!... nu pe frunte... ori... ba da! — și pe frunte... până când, — (puțin cam prea târziu) am fugit în casă... dar mi-a părut reu în urmă...

— Ah!?... ți-a părut reu? — Frumos! —

— Me temeam să nu se supere. — Dar nici n'a fost frumos să-l las în poartă, — așă de-odată, — singur.

— La tot casul. Cum să-l lași așă „de-odată”? Trebuia să aștepti să te sărute a doua oară! —

— Nelli! — Tu ești malițioasă! —

— De loc! Dar tu ești așă de naivă. Friduș!

— Atunci eram doar abia de 16 ani! —

— Da, da! Bacșiș. — Și totuș, de ce v'ați despărțit supărați?

— Erau mulți cari ne invidiau, și cari au pornit intrigă. Mi-au șoptit că el m'a luat în ris și a vorbit reu de mine cătră amicii sei. — Eu m'am superat, fără să me conving de adevărul celor auđite.

— Dar el?

— Mi-a trimis o ilustrată cu următoarea întrebare: „De ce are iubirea atâți dușmani și ura atâți prieteni?” Eu i-am retrimis ilustrata. —

— De ce?

— Voiam să me arăt neimpăcată. —

— Ce naivă! Pentru o ambiție bagatelă să-l ofensezi așă de mult. —

— Din asta s'a desvoltat apoi totul, mai bine zis: din asta nu s'a desvoltat nimic. De atunci nu ne-am mai privit. La o lună el a plecat. Spun că în zilele din urmă, tot întrebă, de ce sunt eu mînioasă? Auđi, — el nici nu șicia! — Asta m'a jignit mult. — I-am respuns că pentru că-i prost...

— Ah! Friduș! Cum puteai fi așă de arțăgoasă?

— A venit ziua plecării lui. Drumul spre gară trece sub fereasta mea. Eu steteam la geam și eram

agitată. Acum mi-am dat seama ce însemnează plecarea lui. În veci... auđi! — în veci să nu ne mai vedem! — Eră să plîng. De odată aud trăsura. Eră el. Și... O! — eră să mor. — Ascultă, — el nici nu s'a uitat spre geamul meu, par că n'ar ști geamul meu, — pare că nu m'ar cunoaște. —

— Voia să se arete neimpăcat! —

— Da. — Părea liniștit, ca de marmură. Vorbiă cu amicul seu, care l-a petrecut la gară. — Dar eu, eră să mor, ochii mei s'au întunecat, genunchii mei pare că s'au frînt, și am cădut sdrobotit pe canapea. — Dar mi-a venit în minte că el de sigur s'a prefăcut numai. — Altă zi am povestit cu amicul lui, și el mi-a spus: „Să nu cređi dșoară. Eră palid și agitat. Se temea că nu va fi în stare să reziste. La gară, pe peron, eră tăcut și sdrobotit. A voit să se reîntoarcă. Abia l-am suiț în tren. O! — și eu lăcrămam de mila lui!” — Ți poți închipui Nelli, ce dureri aveam la auđul acestora. Imi venia să me cert ênsamî. Dar eră prea târziu, — de tot prea târziu...

— Friduș, tu îl iubești și acum?

— !! —

— Bine. Atunci de ce nu-i scrii?

— Eu?...?

— Ai dreptate. Am să-i scriu eu.

— Nelli! —

— Da. Am să-i scriu că...

— Serie-i că eu sînt supărată! —

— Păi, — asta o șcie el. —

— Atunci...?

— Nu, Friduș. Am să-i scriu să vină la „Ba-lul Casinei”. Ai dori să-l veđi?

— O! Nelli. Me ucide dorul revederii. Dar ce faci? Unde te duci...? Ah!...

***

(Nelli a intrerupt lucrul de mână. S'a dus la o ușe din dreapta și deschidendu-o, a zis: „Poftește”. — Apoi a început să ridă cu hohot. În ușe s'a ivit „El”. — Tablou. Friduș s'a ascuns după draperii și a început să plîngă.) —

***

— Așteaptă Nelli, așteaptă!...

V. E. M.

D o r . . .

*De când te-ai dus iubite,
De jale-am tot cântat;
Sînt luni chiar împlinite
La horă n'am mai dat.*

*Și lucrul nu me prinde,
Zădarnic me apuc,
Căci dorul me cuprinde,
Imi vine să me duc.*

*Pămîntul să-l cutreer,
Căci locul nu me ține,
Vai, nu veđi câte sufer
Iubite pentru tine!*

*De-atâtea ori, când trece
Vr'un stol de rîndunele,
Le spun să ducă 'n lume
Și gîndurile mele.*

Victoria.

F r u m o s u l .

Studiū psihologic.

Imaterialitatea frumosului.

Frumosul fiind o noțiune abstractă, un adevăr al subiectivității psihologice, nu poate fi tratat ca obiect al științelor pozitive, nu se poate prin urmare nici disciplină din punct de vedere filosofic.

Încă Plato a considerat de frumoase pur ideile.

Aceste nu se pot înse percepe prin sensorii, nici prin urmare supune subiectivității noastre.

Hegel susține d'asemenea — cu drept cuvânt — că exigența frumosului e ideia, care esradiază prin sensorii.

Kant însuș află isvorul frumosului în comoarele sufletului nostru, dar numai isvorul, căci frumosul ca noțiune este după dânsul esradierea acestor comoare sufletești.

Esradierea înse ca efectiv, nu poate servi de basa unei definițiuni.

De ce n'a găsit K. noțiunea frumosului în însuș criteriul acestor comoare sufletești ca și Hegel ? !

K. a preferat înse a comite aceasta mică greșală numai ca să nu vină în contradicere cu sine însuș în firul dezvoltării principiilor sale, precum a devenit Hegel.

Căci H. cu toate că a considerat ca exigență a frumosului însuș ideile, cari esradiază prin sensorii, la alt loc totuș susține că frumosul ni se prezintă în deosebi în „forma esternă“ a poeziei, în ritmul acesteia, care e după dânsul „der einzige sinnliche Duft“.

În opul său : Kritik der Urtheilskraft, apărut la anul 1790, Kant susține, că sentința ce ni-o formăm asupra frumosului se bazează pe sentimentul subiectiv al plăcerii ori dis plăcerii noastre. (Die allgemeine des Wohlgefallens wird in einem Geschmacksurtheil nur als Subjectiv vorgestellt.)

Și l'acest loc K. s'a ferit pe cât se poate din calea contradicțiunei.

În locul frumosului (des Schönnen) a pus a nume terminul „des Wohlgefallens“, pe cel al voluptății.

Poluptatea înse, de și înrudită cu sublimul, este totuș suma plăcerii și nu a frumosului. — Frumosul n'are verb nici poate fi prin urmare supus subiectivității noastre, ori veri-unei sentințe al gustului nostru.

Proverbul românesc : „nu-i frumos ce-i frumos, ci ce-ți place“, ne indică pe d'oparte că numai plăcutul — nu și frumosul — poate fi supus sensorii, subiectivității noastre, iar pe d'alta parte că verbul acestui subsantiv adiectival, servește ca auxiliar și frumosului. Îmi place ce-i frumos, ce-i pentru mine frumos !

Verbul „a plăcea“ pe lângă ce servește deci pe tatăl său, „plăcutul“ mai stă și 'n soldul frăține-său a „frumosului“.

Din aceasta interpretare reese evident că K. și-a espus cu drept cuvânt verdictul gustului său, motivându-l ca obiectiv al voluptății.

Dar numai al voluptății !

Direct despre frumos n'am aflat năuri în scrierile lui K. că s'ar taxă de acesta ca produs al subiectivității.

Indirecte înse o aflăm aceasta în disertațiunea

sa de la an. 1764: „Ueber das Schöne und Erhabene“.

În aceasta susține K. într'altele că sublimul nu e de specia frumosului.

Noi am argumentat mai sus, că sublimul e chiar suma frumosului ; K. ne indică înse prin acest verdict al său, că sublimul aparține cu totul altei categorii a noțiunilor estetice. Căreia, dacă ne permitem a întrebă ?

K. sigur își va fi frământat creerul, și va fi fost la îndoială afirmând aceasta, căci altfel n'ar fi accentuat-o.

Dacă K. n'a fost pe deplin convins, a fost totuș inclinat întru a consideră frumosul ca produs al sensorii, ceea ce despre sublim nu o putea face, fiind aceasta o noțiune — chiar și din al său punct de vedere — abstractă, care prin urmare nu poate nici prin gând fi supusă subiectivității noastre.

Supozițiunea lui K. că sublimul n'ar fi suma frumosului, nefiind motivată, cade de sine.

Fiind deci sublimul o noțiune abstractă, urmează că și frumosul e tot o noțiune abstractă, ceea ce se vedește și prin motivul acestuia, a armoniei, care iarăș nu poate fi decât tot o noțiune abstractă. Și mai categoric se pronunță K., de și iarăș în mod indirect — contra obiectivității psihologice a termenului frumos în disertațiunea sa : „De mundi sensibilis atque intelligibilis forma et principiis“ tinuță la an. 1770.

Disertând K. cu aceasta ocaziune despre spațiu și timp, vine la concludsiunea că aceste douē noțiuni nu conțin adevăr obiectiv, ci sânt numai un produs al subiectivității noastre, fără nici o valoare intrinsecă.

Nu mai întru atât există deci după K. timpul și spațiul, întru cât noi ne putem da seamă de esistența acestora.

Credem, în acest verdict al lui K. a fi cuprinsă quintesența întregii sale filosofii.

Credem mai departe că aceasta sentință este produsul unei profunde și logice scrutări al marelui filosof, pe terenul materialismului cras.

Credem în sfârșit c'aceasta sentință mai multă stricăciune a produs genului omenesc decât toate sentințele greșite a tribunalelor de pe globul pământului.

În consecința acestei sentințe s'au spart porțile unui înalt idealism, iar generațiunea mai nouă lipsită de ori ce ideal al bunurilor sufletești, stă la pândă întru a alege între bunurile pământești și revolver.

K. susține va să zică, că spațiul și timpul nu sânt un adevăr obiectiv, ci numai un reflex al subiectivității noastre.

Din a noastră parte reflectăm la aceasta, că îndată ce spațiul și timpul ar fi pur și simplu un produs al subiectivității noastre ar încetă d'a mai fi spațiu și timp în sensul propriu al cuvântului.

D'altfel ne dăm numai seamă de ce înțelege K. sub noțiunea „adevăr obiectiv“ și dându-ne seamă despre aceasta, constatăm că aceasta este greșită.

A vorbi anume de un adevăr obiectiv, e tot asemenea un „non sens“ ca și când am vorbi de un adevăr subiectiv.

De oarece adevărul adevărat residă în prima linie în criteriul tuturor fenomenelor psihologice, cari se grupează în sinul reprezentanților acestora, a virtuții, dreptății și perfecțiunei, și numai în a

doua linie prin ajutorul metonimiei, travestăm înțelesul acestui termen, împrumutându-l din lumea internă neperceptibilă, în cea externă perceptibilă, și folosindu-l pentru trebuințele noastre zilnice, în mod percept și înțeles de noi.

K. face înse deducțiuni logice din lumea fizică la cea psihică, constatând ca adevăr obiectiv numai ce putem supune intelectului nostru.

Un corp ceresc, de pildă, este după K. un adevăr obiectiv, fiind că-i putem măsura îndepărtarea, mărimea etc. cu un cuvânt îl putem supune intelectului nostru; dar un fenomen psihologic, care nu cade în cadrul lumii sensibile și înțelegibile nu e.

(Finea va urmă.)

Dr. Dimitrie Magdu.

a constatat acelaș lucru, după o mulțime de observații. În Anglia, în Germania, în Spania scăderea temperaturii și lungimea iernelor sunt considerabile. Dl Flammarion continuă astfel: Oare scăderea asta de temperatură o să cointinue mereu, întorcându-ne gradat la temperatura glacială care a domnit pe o parte a pământului acum câteva mii de ani? Sau, și de nu vom ajunge acolo, o să se recească oare într'atâta climatul ca vița să nu mai poată crește decât în Africa și să fim nevoiți să importăm vin de la Cair?

Din viața țarului Nicolae II. Următoarea istorie amuzantă povestește ziarul „Gaulois”: În anul 1891 sosi la Petersburg un francez, care nu mai fusese de loc în capitala imperiului rusesc. Francezul se duse seara la concertul de promenadă din pala-

Instituțiu de credit Nădlăcana.

Felurimi.

Comparațiuni de temperatură. Astronomii sunt foarte încurcați asupra lungimei neobișnuite a iernelor. Părinții noștri își amintesc că la Paști eșiau din casă în haine de vară, cu pantalonii albi și cu vestă ușoară. De pardsiū nici gând n'aveau. Astăzi înse, chiar în luna maiū, trebuie să avem grije de frig. Nașce întrebarea: Am devenit oare mai simțitori la nervi sau temperatura a scădut? Dl Camille Flammarion a adresat de curēnd lui „New-York-Herald” o scrisoare în care demonstrează că climatul Franciei s'a recit într'un chip considerabil în cei din urmă 30 de ani. La Paris temperatura devine pe fiecare an mai scădută. Aproape toate lunile anului au o temperatură inferioară temperaturii obișnuite. La Bruxela, dl Lancaster, meteorolog

tul de iarnă al Țarului. Stingēndu-i-se țigara, ceru foc de la un ofițer, care tocmai trecea pe acolo. Ofițerul esită un moment, dar după aceea dădu țigara francezului. Pe când acesta trăgea foc, ofițerul îl întrebă: — Dta ești francez, dle? — Da, sunt din Toulouse. — Viū pentru prima oară în Rusia? — Da, dle. — Acum îmi esplic de ce n'ai salutat pe ofițerul acela înalt și voinic, care sta lângă mine, când mi'ai cerut foc. — Ofițerul înalt!... N'am băgat de seamă. Cine este el? — Șei cine este? zise ofițerul luându-și înapoi țigara. Este Țarul. — Ești sigur despre aceasta? — Cu atât mai sigur, că acela este tatăl meu. Ofițerul care dăduse foc francezului, eră actualul Țar Nicolae II.

SALON.

Serisoarea unei domnișoare.

Domnule redactor,

Am citit cu multă plăcere scrisorile publicate, la locul acesta, în cele din urmă numere ale prețuitei noastre reviste „Familia”. Atât dna Urzica Spinescu, cât și dl Dansator refugiat la bere, ating niște chestiuni cari agită de mult timp societatea românească. Și fiind că amândoi vorbesc mult de fete, ba așa putea zice că totul se 'nvârte pe lângă ele, sunt de părerea că avem și noi fetele dreptul a ne spune unele păreri privitoare la cele ce se discută. Iată cauza care-mi dă curajul să intru și eu în arenă spre a face niște observațiuni la cele ce s'au zis.

Din capul locului, fac complimente atât dnei cât și dlui, căci au spus multe adevăruri. A fost foarte de dorit să se facă o critică a petrecerilor noastre sociale, căci avem o mulțime de greșeli cari reclamă reprobarea generală, înse încă nimeni nu s'a crezut dator a le apostrofa în publicitate, căci a spune adevărul este a ti ațitâ pale 'n cap.

Dna Urzica acuză pe tineri că nu-și fac datoria la petreceri, nu dansează destul. Eu n'am observat asta. Totdeauna am dansat mult și n'am avut timp să me uit dacă altele joacă sau șed. Noi fetele ne ducem la bal cu dorul d'a jucă cât de mult; dacă dorul acesta ni se realizează, petrecerea a reușit de minune. Ce ne priveșce pe noi, că altele n'au dansatori! De sigur nu sunt așa de frumoase, plăcute și bune dansatoare ca noi! Și gândul acesta ne inspiră un fel de triumf, care ne fletează. Pe luciul parchetului de bal suntem foarte egoiste. Fiecare pentru sine.

Este pentru noi o mare plăcere când dansăm, când un roi de tineri ne imploară turul viitor. În acelaș timp înse este o egală plăcere a vedea cum rivalele noastre șed, căci nu le cere nimeni la joc. Ce grozavă situație poate să fie asta! Eu nu-mi pot închipui rușine mai mare, decât dacă vr'o fată rămâne afară din Quadrille.

Eu nu acuz pe tineri. Întâiu, pentru că n'am cauză personală; a doua, de oarece nu me mir de loc că ei dansează cu acele cari le sunt mai simpatice. Și eu așa face așa.

Care nu-î nici frumoasă, nici drăguță, nici nu dansează bine, — cum mai pretinde ea tinerii să-și jertfească seara pentru ea?!

Înse nici „Dansatorul refugiat la bere“ n'are cuvânt să se supere că noi și gardedamele noastre a une ori preferim pe câte un tiner, căci ceea ce ni se impută nouă, se practică și de tineri față de noi.

Îndată-ce suntem mai bogate sau cel puțin d'o stare socială mai avântată, numai decât suntem ime presorate de complimente lingușitoare; care de cariși dă toată silința să ne între în voie, să ne câștigate simpatia și cel puțin să ne scoată un suris.

Ba este de ajuns să avem o toaletă mai lu-

xoasă, pentru ca să vedem în giur de noi pe toți cei mai distinși dansatori, făcându-ne admirația nemărginită.

Câtă vreme bogatele, cele din familii mai distinse sau cele ce au aparință mai elegantă, ved în giurul lor toată tinerimea și dansează neconținut: cele mai sărace, de poziție socială mai modestă, rămân desconsiderate, nu prea joacă nimeni cu ele, iar a doua zi în ziarele locale abia li se pune numele la sfârșit.

Prin urmare nici dvoastre tinerii nu sunteți mai puțin reproșabili decât noi fetele. Așa e timpul. Suntem doar toți copiii aceluiaș secol.

Să nu ne certăm dar unii cu alții, căci de o potrivă avem calități bune și defecte.

Dacă dvoastre simțiți oroare că trebuie să faceți câte un tur cu vr'o dansatoare rea, — să ve notați că și pe noi ne iați fiori când vedem apropiindu-se câte un cavaler care nu știe să joace. De aceea nu ve mirați că inventăm fel de fel de scuse de amânare și câte-odată ne servim drept refugiu de câte o — corfă.

Ce să faci? Dacă dvoastre nu vreți să jucați cu toate, nici noi nu suntem obligate să intrăm în joc cu toți. Un astfel de obligament ar fi cea mai mare tiranie.

Nu, domnilor. Dacă între noi sunt unele cari nu dansează bine, apoi între dvoastre sunt mulți de aceștia. A doua zi după bal, când ne aflăm împreună mai multe fete și vorbim despre balul din noaptea trecută, hazul conversației ni-l ofer dansatorii rei de cari ridem cu toată pofta inimii.

Din toate aceste se vede, că de criticat este nu numai în noi, ci și în dvoastre. Dacă dvoastre observați, că sunteți delăturați, ivindu-se un tiner de stare mai avantajoasă: noi tot astfel ve vedem disparând din giurul nostru, dacă a apărut pe tereu o fată mai bogată, mai luxoasă, în giurul căreia grăbiți.

Diferența între noi, este numai aceea, că în asemenea casuri dvoastre ve refugiați la bere, câtă vreme noi trebuie să rămânem în sală, înghițind fumul ce vine din bufet.

Una

în numele mai multor domnișoare.

Tipuri din Nădlac.

Comuna Nădlac este o comună fruntașă în comitatul Cenadului, în care Românii s'au avântat la o poziție respectabilă.

Din aceasta comună publicăm în numărul acesta trei ilustrații: una reprezintă biserica gr. or. română, a doua iconostasul acesteia și a treia: institutul de credit și economii Nădlacana.

Grație buneii conducerii, de curând s'a înființat acolo și o bibliotecă populară.

Înainte, tot înainte!

Economia este isvorul neatârării.

*

Cel mai bogat om este acela care face economii: cel mai sărac sgârceitul.

*

Amorul este poesia simțurilor.

LITERATURĂ.

Cartea de Aur. Am anunțat și noi anul trecut, că dl Teodor V. Păcățian are să scoată la lumină în Sibiiu sub titlul „Cartea de aur“ o publicațiune literară care să cuprindă toate luptele politice-naționale ale Românilor de sub coroana ungară. Din aceeașă importantă întreprindere acum a apărut volumul I, care ne face impresiunea cea mai bună, căci vedem pornindu-se o lucrare de valoare. Primind volumul în momentul d'a pune foaia noastră sub presă, acuma numai signalăm aparițiunea lui, rezervându-ne a reveni mai pe larg în nr. viitor. Și pân' atuncia ne credem datorî a trage asupra-i atențiunea publicului nostru cetitor, convinși că fiecare Român cult va grăbi să-l procure. Prețul 10 coroane.

Istoria igienei în România, în secolul al XIX-lea și starea ei la începutul secolului al XX-lea. Din lucrarea astfel intitulată a dlui dr. I. Felix, membru al Academiei Române, a apărut memoriul al treile a părții prime. Acesta conține urmarea boalelor infecțioase și anume : cholera ; prevențiunea boalelor infecțioase ale animalelor cari se transmit la om : turbarea, dalacul și răpעיuga. În urmă un catalog cronologic al lucrărilor asupra igienei scrise în România, celor despre România, precum și celor publicate de Români. Acest catalog în deosebi este de mare valoare, căci el ne indică pe toți autorii români și străini cari s'au ocupat de chestiunea aceeașă. Prețul 80 bani.

Fauna ichtiologică a României. *Premiul Adamachi*, de 5.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1906 a Academiei Române celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect : „Fauna ichtiologică a României“. — (Decis. 23 martie 1901.) Autorul va avea să facă : 1. Descrierea genurilor și speciilor de pești cari trăesc în apele României din diferitele sale regiuni, făcând reprezentațiunea lor în desemn sau cel puțin în fotografie. 2. Va arată cari din aceste specii sunt migratoare și la ce epocă fac migrațiunile lor. 3. Va arată care este epoca și modul cum aceste specii depun ouele lor. 4. Va arată starea actuală a industriei pescăriei în România din punctul de vedere tehnic și economic. Terminul presentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 septembrie 1905.

Biblioteca Academiei Române. Primim următoarea scrisoare : „București, 6 februarie 1902. Domnule redactor, Biblioteca Academiei Române primind prin încorporarea fostei Bibliotecii Centrale, o importantă deosebită pentru studiile științifice, istorice și literare, s'a luat dispozițiunea de a se întocmi, cu începere de la 1 ianuarie a. c. tablouri statistice lunare de mersul acestei bibliotecii. Pentru ca aceste tablouri să fie aduse la cunoștința celor pe cari îi interesează chestiunile de ordin științific, ve rugăm să binevoiti a dispune publicarea lor în organul d-voastre de publicitate ; pentru care scop alăturăm aci tabloul statistic de mișcarea bibliotecii, utilizarea și sporirea colecțiunilor ei în luna ianuarie espirat, iar în viitor ve vom trimite spre acelaș scop, buletinele la sfârșitul fiecărei luni. Primiți, ve rog, domnule redactor, încredințarea deosebitei mele considerațiuni. Bibliotecarul Academiei Române, *I. Bianu*. — Iată acum mișcarea în luna ianuarie an. c. I Consultarea : a, cărți tipărite : 1. Cerute cu buletine

de 355 cetitori, 1538 volume ; 2, imprumutate acasă de 13 cetitori 112 volume ; aflătoare în sala de lucru, cărți 1584 volume, reviste române 29, străine 40. *II.* Manuscripte și documente. Manuscripte consultate de 9 cetitori, 35 volume ; documente, de 8 cetitori, 1502 volume. Sporirea : Primate, volume și broșuri 228, numere de reviste române 102 ; 2. În dar sau în schimb, volume și broșuri 450, stampe și portrete 25, volume macr. 46, documente 34, fotografii 2 ; 3. cumpărate volume și broșuri 88, numere de reviste străine 123, volume macr. 18, documente 409.

La istoria renașcerii României. Din importanta publicațiune : „Acte și documente relative la Istoria Renașcerii României“ publicate de Dimitrie A. Sturdza și I. Skupiewski, a apărut volumul IX, 1857—1859. Colecțiunea aceasta se publică de către Academia Română din fondul princesa Alina Știrbeii. Prețul 10 lei.

Pentru economi. Din Biblioteca Poporală a Administrațiunei Domeniului Coroanei din România a apărut cărticeica a XXII-ea care cuprinde : „Îngrășarea câmpurilor. Sfaturi practice pentru săteanul plugar date de dr. N. D. Popovici-Lupa, agronom, profesor la școala centrală de agricultură de la Herestreu. Cu o gravură : Castelul Peleş, reședința de vară a regelui și reginei, și cu mai multe ilustrații în text.

T E A T R U .

Teatrul Național din București. Vineri la 8/21 februarie, beneficiul dșoarei Agata Bărsescu, cu „Fedora“ de Sardou, a reușit escelent. Sala a fost una din cele mai frumoase din stagiunea întregă și publicul a aplaudat cu frenesie o nouă puternică creațiune a distinsei tragediane. Principesa Maria, însoțită de dna Râmniceanu, doamnă de onoare, a asistat la primele doue acte.

Festivalul de la Teatrul Național din București organizat în sâmbăta trecută de Sindicatul ziaristilor, pe care l-am anunțat în nr. trecut, a reușit admirabil. Drama „Marioara“, interpretată de dna Aristița Romanescu, dna Mateescu Ciupagea, și dnii Notarra și Demetriad, a avut, scrie „Voința Națională“, cel mai de-sevêrșit succes. Scenele de drăgălașe idilă, ca și cele de emoționătoare tragedie, au fost redade cu atâta realitate, încât publicul, pe rând transportat și sgu-duit, a isbucnit în aplause entusiaste după fiecare act, făcând Augustei autoare, și eminentilor interpreți ovațiuni nesfêrșite. Dșoara Bărsescu a recitat cu multă căldură — și așa, cum numai dsa șcie să spună — admirabilele versuri ale confratelui nostru George Ranetti, intitulată „Poetei-Regine“, iar Liciu, unul din artiștii talentați ai Teatrului Național, a zis monologul „Simburele“, în aplausele sgomotoase ale publicului. Dnele Nylda și Lucreția Brezeanu au cântat mai multe bucăți, între cari — de dna Brezeanu — frumoasa compoziție a bêtărânului nostru confrate Gr. Ventura, „Doi ochi“, și acompaniată la piano de chiar autorul. Inutil de a mai spune că au cântat admirabil și au fost aplaudată. La urmă s'a jucat „Doctorul fără voie“ cu multă vervă de dșoara Voiculescu, dna Ciucurescu, dna Marculescu și de dnii Soreanu, Aurel Petrescu, Th. Petrescu și de neprețuitul Brezeanu. Artiștii s'au întrecut de astădată. S'au oferit artiștilor coșuri de flori și coroane. În sală s'a distribuit un număr ocașional, intitulat

„Sindicatul Ziariștilor“, din care s'au oferit câte un exemplar tipărit pe mătase pentru M. S. regina și Alteței Sale regale principesei Maria.

Concert și teatru în Voivodinț. Tinerimea plugarilor români din Voivodinț aranjează la 2 martie n. concert și reprezentație teatrală, în sala școlii, sub conducerea dirigintelui I. Micu din Coștei. Înțeuți se vor cânta trei cvartete, de Flondor, Vidu și Tănăsescu. Va urma „Nerodul și neguțătorul“ dialog de A. Pann. În urmă se va juca „Mița cu clopot“ comedie populară cu cântece într'un act de Iosif Vulcan. După teatru dans.

Reprezentare teatrală în Sângeorgiul-român. Reuniunea de cetire și cântări din Sângeorgiul-român aranjează la 2 martie n. reprezentație teatrală în sala otelului de la scaldă „Hebe“. Se vor juca piesele: „La sate“ comedie localisată și „Peatra din casă“ comedie într'un act de V. Alexandri. Între aceste piese se vor declama două poezii de Coșbuc. Invitarea nu indică numele autorilor pieselor, ceea ce este o regretabilă scăpare din vedere.

Concert și teatru în Uioara. Tinerimea română din Uioara a dat la 2 februarie o serată musicală teatrală, cu cântece și declamațiuni. S'a predat și un dialog contra beției, în urmă piesa „Vlăduțul mamii“ de Lupescu. Totul s'a aranjat sub conducerea părintelui Badiu.

Teatru și concert în Bocșa-montană. Reuniunea de cânt și musică „Armonia“ din Bocșa-montană aranjează la 9 martie n. o reprezentație teatrală. Se va juca „Iancu Jianu“ episod istoric cu cântece în 4 acte și 3 tablouri de M. Millo. Apoi se vor cânta două coruri. În urmă dans.

Concert și teatru în Oravița-română. Reuniunea gr. cat. română de cântări „Concordia“ din Oravița-română a aranjat duminică în 23 februarie concert și reprezentație teatrală în sala otelului la „Săranul de aur“. În concert s'au cântat patru coruri, apoi s'au represintat vodvilul într'un act „Reserviștii“ de M. Millo.

Concert și teatru în Semlac. Corul bisericii gr. or. române din Semlac aranjează la 2 martie n. sub conducerea învățătorului Teodor Suciu concert și reprezentație teatrală în sala comunei bisericesci.

Concert și teatru în Coșocna. La instalarea noului protopop Ioan Hațegan al Coșocnei, în 10 februarie n., învățătorii din districtul acela au aranjat și un concert cu reprezentație teatrală. S'a jucat comedia localisată „Leac pentru soacre“.

MUSICĂ.

Balada Constantin Brancoveanu, noua compoziție musicală a dlui profesor Iacob Mureșianu din Blaș, este — precum aflăm din „Gazeta Transilvaniei“ — o lucrare foarte prețioasă. Represinta-tă pentru prima-ora la serbarea Trei-Ierarchi, ea a făcut impresiunea cea mai profundă. Atât corurile cât și solurile, sunt foarte caracteristice și au expresiune plastică. De asta-dată s'a executat numai partea primă, care a fost mult aplaudată și autorul felicitat din toate părțile. Este de dorit ca aceasta remarcabilă compoziție să se represinte înaintea unui public mai mare.

Un nou debut al dlui Enescu la Berlin. În 16 februarie la ministrul plenipotențiar al României, dl

Beldiman, a fost o producțiune musicală, la care au fost invitate 150 de persoane. Programul musical a fost executat de dl George Enescu (violină) și dra de Linsinger (sopran.) Enescu a executat Romanța G-dur de Beethoven, Gavotte de Bach, Zigeunerwesen de Sarasate, un Rondo Capricioso de Saint-Saëns, o Mazurcă de Zarzycki — și a avut un deplin succes. Deja la primele acorduri ale romanței lui Beethoven, serie iarul „Die Post“ tinerul artist cucerise inimile auditorilor. Impresia imediată a fost următoarea: Aici cântă din vioară un geniu, căruia îi stă deschis un mare viitor. Un ton amplu și dulce, o tehnică strălucită sunt puse în serviciul unei execuții petrunse de spirit; atacurile duble și peisagiile staccate, scalele repedite peste cele patru coarde — totul executat fără oboseală, ca un ce firese — și toate acestea puse în lumină nu ca ceva executat de un virtuos rafinat, ci pornite în chip plastic, lămurit din isvorul firese și curat al sufletului artistului.

Centenarul lui Victor Hugo s'a serbat și la București. Spre acest scop dl Iuliu I. Roșca a organizat un comitet compus din colaboratori a celor două reviste: „România musicală“ și „Revista Literară“. Serbarea s'a ținut la 13/26 februarie în Ate-neul Român. S'au dat concursul dnele: V. Nilda, Carlota Felician, Florinda Piantini, Aurelia I. Cionca; dnii C. I. Nottara și C. Mărculescu, Th. C. Lipatti, Aurel Eliade, N. Ținc, A. Mandy etc.

Serbare școlară în Caransebeș. Societatea de lectură Ioan Popasu a tinerimei studioase de la institutul teologic-pedagogic din Caransebeș a aranjat la 13/26 februarie ședință publică în sala mare a otelului „Pomul verde“ cu un program compus din cântări, musică, declamațiuni și disertație. În urmă dans.

Concert românesc în Budapesta. Corul bisericii române gr. or. din Budapesta va aranja în 8 martie n. concert după care va urma dans.

Serată literară-musicală în Năsăud. Societatea de lectură a școlarilor de la gimnasiul superior fundațional din Năsăud va aranja la 8 martie n. serată literară-musicală urmată de dans în sala de gimnastică a gimnasiului, cu o programă foarte bogată și variată.

Concert popular în Vasiova. Corul plugarilor gr. or. români din Vasiova, de lângă Bocșa, va aranja la 2 martie n. concert popular, cântând coruri de Vorobchievici, T. Popovici, I. Vidu și C. Porumbescu. După concert urmează dans.

Concert în Satu-noi. Inteligența română din Satu-noi, lângă Lugoj, va aranja sâmbătă în 1 martie n. concert popular cu cântări și declamațiuni; se va predă și un monolog. Corurile vor fi dirijate de învățătorul Nicolae Mința.

PICTURĂ.

Portretele familiei regale a României și anume ale regelui, reginei, ale principelui Ferdinand și principesei Maria, precum și ale copiilor lor principele Carol și Maria, lucrate în bust și în mărime naturală, pe o singură pânză în blasonul țării, de distinsul pictor și profesor la școala de bele-arte din Iași C. Popovici, au fost terminate. Acest tablou a

fost comandat de fostul episcop al Dunării-de-jos, Partenie, noul mitropolit de Iași, pentru palatul episcopului din Galați. Tabloul va fi espus în curând la Ateneul din București.

Marea frescă a Ateneului din București. Locul rezervat pe pârteții sale splendide a Ateneului din București n'are să rămâne mult gol. Aflăm din zările bucureștene că regele Carol, promotorul și susținătorul avânturilor mari, avânturi cari înalță prestigiul României, s'a oferit, mai înainte chiar de a se aprobă vr'un proiect, a da din caseta Sa particulară, jumătate din costul picturii Marelui fresce a Ateneului român. Ministerul instrucției, se înțelege, îmboldit de datoria sa pentru cultura neamului, a decis să dea un sfert, iar Ateneul Român celalalt sfert. Acum se naște întrebarea: găsi-se-vor și pictori români destoinici, cu imaginație bogată, cu simț național dezvoltat, cu cunoștințe profunde despre trecutul nostru, spre a nu da uitării nici una din acele figuri mărețe, care a contribuit la înălțarea neamului românesc.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Mănăstiri reclamate. La despărțirea de sârbii, biserica gr. or. română a primit o singură mănăstire, Hodoș-Bodrog în apropierea Aradului. Acum „Tribuna Poporului“ află, că în virtutea actelor ce s'au găsit în arhiva militară din Viena, suprema autoritate bisericească gr. or. română a intervenit, iar delegația a întocmit un memoriu pentru ca Românii să fie puși în posesiunea și a altor trei mănăstiri și anume: Bezdinul aproape de Arad, St. Georgiul pe teritoriul dieceșei Caransebeș și Mesiciu în Croația. Delegația se va prezenta pentru acest scop la monarhul.

Alegerea mitropolitului Moldovei și al Sucevei. Vineri la 7/21 februarie colegiul electoral, compus din membrii sf. sinod, din senatori și deputați, s'a întrunit la București pentru alegerea noului mitropolit al Moldovei și Sucevei, în locul reposedatului mitropolit Iosif Naniescu. Ales a fost episcopul Dunării-de-jos Partenie Clinceanu, care a mulțumit prin o cuvântare mai lungă. În ziua următoare a apărut în Monitorul Oficial decretul regal de întărire. Noul mitropolit este unul din membrii cei mai culti ai clerului din România. S'a născut la 10 octombrie 1847, este fiu de preot. A fost însurat, dar a ramas veduv. A studiat în seminarul central, a urmat și cursurile facultății de litere; apoi a mers la facultatea de teologie din Atena, unde a stat 4 ani, luând licența în teologie. Rentorcându-se a parcurs diverse graduri ierarchice. Apoi s'a numit superior al capelei române din Lipsca, unde timp de doi ani urmă cursurile de teologie la universitate. De acolo a fost transferat în aceeaș calitate la Paris, unde a stat până 'n 1885, când a fost ales arhieru, mai apoi episcop al Dunării-de-jos.

Lecția de deschidere a profesorului I. Bianu. Dl Ioan Bianu, noul profesor de literatura română la universitatea din București sâmbăta trecută s-a ținut lecția de deschidere. La actul acesta solemn au asistat mai mulți profesori universitari și studenți. Noul profesor a fost viu felicitat.

? **Masa studenților din Blaș.** De și în Blaș există un internat pentru studenții săraci, acela nu poate să satisfacă toate trebuințele, căci numărul celor lipsiți de mijloace este foarte mare. De aceea s'a lansat ideea d'a înființa și o masă pentru ajutorarea lor, cum este la Brașov.

C E E N O U ?

Hymen. Dl *Traian Nemeș* și dșoara *Mariti Bancoș* își vor serbă cununia la 2 martie n. în Sel-sig. — Dl *Isidor P. Harșianu* și dșoara *Elisabeta Petru* s'au cununat la 23 februarie n. în Ibăneșei. — Dl *Alexandru Terente* și dșoara *Ana Coman* s'au serbat cununia în Moisel, Maramureș. — Dl *George Cutean*, absolvent de teologie și dna *Adolfina Borza* n. Sas se vor cunună la 2 martie n. în Alba-Iulia. — Dl *Ioan Todea* din Albac, ales preot în Lăpuș, s'a logodit cu dșoara *Maria Palade* din Câmpești. — Dl *Iosif Enescu*, absolvent de filosofie, s'a fidațat cu dșoara *Virgilia Tipeiu* în Sebeșul-săsesc.

Director de finanțe român în Timișoara. Dl *Demian Dragonescu*, director de finanțe în Cinci-Biserici, a fost numit în aceeaș calitate la Timișoara.

Serată dansantă la Curtea din București. Joi la 7/20 februarie s'a dat la Curtea din București a doua serată dansantă, la care au luat parte 570 de persoane. Regele a petrecut în sală până la ora 1 după miezul nopții; regina, fiind indispusă n'a putut participa. Principele Ferdinand și principesa Maria au petrecut până la fine dansând. Serata s'a terminat cu un frumos cotilion de peste o sută de părechii, care a durat până la orele 3¼.

Comitetul Asociațiunii din Sibiu a ținut la 19 februarie n. ședința, în care — precum aflăm din „Tribuna“ — s'au luat următoarele hotăriri: Să se ceară de la profesorul Ioan Popea scrierile sale needitate, spre a le publică în Biblioteca populară. Spre acelaș scop să se adune nuvelele lui Ion Lăpădatu. Să se tipărească lucrarea dlui dr. Valer Moldovan intitulată „Despre cărțile funduare și intabulări“. Secțiunea literară să se invite a face un proiect pentru crearea unei uniformități în limba literară. Corpul didactic să elaboreze un *noii regulament* privitor la împărțirea studiilor. Cassarul dl Leontin Simonescu abdicând, a fost ales interimal dl Ioan Vălășan, funcționar la „Albina“.

Serată dansantă în Cluș. Tinerii universitari români din Cluș vor aranjă la 6 martie o serată dansantă în sala otelului „Central“. Venitul curat este destinat spre augmentarea fondului pentru edificarea unei biserici gr. cat. române în Cluș. Comitetul aranjator se compune din 70 de persoane.

Au murit: *Carolina I. Lengeru* n. Bucur Popp. soția dlui avocat I. Lengeru din Brașov, la 25 februarie, în etate de 56 ani; decedată neavând copii, a crescut în casa sa 11 copii, cari toți sunt bine așezați; — *Isidor Albini*, proprietar în Blaș, la 19 februarie, în etate de 62 ani; — *Ioachim Rațiu* de Nădlac, proprietar în Turda-vechiă, la 24 februarie în etate de 52 ani.